

Шинәр көдлөгән

Мана школмуд шин программар болн зураггар көдләд брәл джил шаху болджана. Эн ахр цагин өргүд «Школог бәәдә-джиргәллә залгәлдүүлгәна болн СССР-н өрдм-сургуулин системиг цааранды өсклгәнә туск» закар күцәлгәяр му биш көдлмш кегдә.

Түрүн болдж бәәх әв-аргәан тооләд-дигләд, терүнә ашар балгәсна школмудин долан джилә цаарандк Јелтин зура темдлгәдждж авгдә. Школмудин болн школд джил болгә сурх бичкүдүн то-дигнә баглгдә. Ода 1959 джил дундин, 4 долан джилә 5 болн өклц 9 школмудт 4151 сургүльч сурчана, 1965 ижил, долан джилин чилгәяр, дундин арви негн джилә, 3 һәәмн джилә 6 өклц 11 школмудт 6591 сургүльч сурхмн.

Школмудин материалн баз батлгәяр, темдгә көдлмш кегдә. Эн джил 86 минггән арслнә мөнггәд үзмр дөнгәд болн 58 минггән арслнә мөнггәд сургуулин мастерскоймудт кергтә оборудовань хулдгәд авгдә. 1-ч болн 2-ч дундин школмудт модна болн төмрин урна сургүулин мастерскоймудт бүрдәдгдә, герин көдлмш даслгәна хорас гарггдә. Бичкүдән мастерскойдан ик урмдтаггар көдлгдә өгсн даалгәврив күдәнә.

Школог производствә залгәлдүүлгәна көдлмш зөвәр ясрв. Школмуд производствени көдлмшән Элстин РТС-т, балгәсна промкомбинатд, ясврин заводт, «1 мая» артельд кенә. Хойргч дундин школ эн джил 11 джилә производствени сургүлгәнд орв. Эн школ 9-ч классин сургүльчнриг шофермүд, трактористнр болн үүл кедг улс кедж белддәнә.

Му биш дөнгән школмудт Элстин әдл-ахун предприятк күргдәнәнә. Улгүрн, Элстин РТС 2-ч номертә дундин школд ГАЗ—51 гидг хойр автомаши, гурви трактор, комбайнмуд, өрдин-шишә хурадг маши, сеялнә нань чигн селәнә әдл-ахун машинд өгв. «Буратинский» совхоз Буратинск дундин школд нег автомаши, трактор болн станокмуд өгв. Элстин ясврин контор 1-ч номертә дундин школд сургүулин мастерской келгәндн болн терүг бүтдгәд олазлгәндн һөкд болв.

Школмудин гермүд тосхлгәнд зәрмн ик сән дөнгән күргв. Улгүрн, «Буратинский» гидг совхоз (директорнә үр Санджиев) нидн джил 160 ормта школин гер барджд өгв, эн джил 60 ормта интернатин гер бар-

дәнә. Ленинә нертә колхоз (ахлчнә Гончаров) 60 ормта өклц школин гер барджд өгв. Республикин заготскотин контор (управляющ үр Пашинский) 50 ормта өклц школин гер барджд өгв. Эн тоот сән седвәрин ашар школд орх насна бичкүдү цуггар школд цаглагән ордж сургүль сурджана.

Сургүльчнрт күч-көлснә дамшлт өглгәнд школин проузводствени бригад бүрдәлгәнд ик онг өгдддәнәнә. Эн джил балгәсна өргнд колхозмудт 3 сургүльчнрин бригадмуд көдлв. Тер бригадмудт 150 сургүльчнр орлджд көдлв. Сургүльчнрин көдлмшиг багшнр болн колхозин специалистнр гарджд келгүлв.

Кесг багшнр эн джил сургүльгәна әв-аргән асрудәд, урокудан сәәнәр, соннә-сергиджтаггәяр кедг болад ирцхәв. Улгүрн, 2-ч дундин школин багшнр Е. Ф. Марина, А. В. Панавтова болн Р. И. Кравцова. Эн багшнр уроктан сәәнәр белдвр кенә, кезә чигн үзмр дөнггд олазла. Эдн мет наадк школмудин багшнр дунд бас сән дамшлтта, сургүльчнрт гүн медрл өгчәх багшнр бәәнә. Улгүрн, А. Г. Склярова, С. Д. Бакаева, Л. С. Голубева, Б. Э. Восходжиева, А. И. Гавриленко, П. У. Шарапова.

Сургүльчнр күч-көлснә дамшлт өглгәнд урокар икәр соннәмедж дасджана. Эн урокумудиг кедг багшнр шунмгә кевәр көдлдәнәнә. Улгүрн, М. И. Бембинов, М. И. Маслов, Г. В. Ункуров модна үр даслггәяр сургүльчнрт сән дасит өгчәнә.

Герин көдлмш дасхдг багшнр Д. В. Дорохова (3-ч дундин школ), А. Б. Мушкина (1-ч долан джилә школ) болн Н. З. Постников (2-ч дундин школ) сургүльчнриг үүл уйдг машинлә таньлудад, терүнд үүл уйдг дасджана. Күүкд ода фартук, полотенц, халат, бұшмүд ишкдг болн уйдг дасджана.

Ах классин сургүльчнрт машиноведнә сургдгт багшнр Г. М. Петров болн Б. М. Манджиков сургүльчнрт машина хүвс дасхсн херән тракториг, автомашиг болн комбайниг залдгиг дасджана. Тегәд ода күч-көлсн школин джиргәд ик кергтә төр болджд орман әзддәнәнә. Сургүльчнр күч-көлснд дурмшад, шунмгә кевәр көдлдг дасджана. Күч-көлсн — сургүльчнрин нег дурта кергнә болджана.

1960 джил январь сәрд Москвад Цуг Арсән багшнрин хург хурахин

туск РСФСР-н Министрмүдин Советин гаргәсн шиндврәс урмд авч ик өргмджтә кевәр мана багшнр көдлдәнәнә. Школ болгән, багш болгән көдлмшин сән ашар гер хургиг уктдәнә. Улгүрн, Элстин 2-ч номертә долан джилә школ Цуг Арсән багшнрин хургт нерәджд авсн социалистическ даалгәврән күцәддәнәнә. Эн школин багшнр урокудан ик чинртәггәяр, үзмр дөнггд олаздж кенә.

Школин дамшлтин участкд ясвр кедгд дуусгдв, сургүулин мастерской сөгдгд, шин спортивн площадк кегдв. Эк-эцкврин лекторий бүрдәтдв. Энүнд Бобенко, Восходжиева, Тюрбеева, Гайворонская, нань чигн багшнр лекцс умшна. Түрү бәәх сургүльчнрт дөнг болкин кергт 2 минггән арслнә мөнггәнә көрнә бүрдәдгдв. Ими көдлмш балгәсна наадк школмудар бас кедддәнәнә.

Шинәр көдлггәнә зәрм үзмджтә ашин тускар ахрар деер келгдв. Болв балгәсна школмудин көдлмшт кесг дуту-дундн болн хагәлгәд уга төрмүдн бас бәәнәнә.

Балгәсн дунд бәәсн школмудин гермүд ик шахр болсар, урокин хөбн кедгд көдлмшрт делгрүлхд ик күчр болад бәәнәнә, тер дотр цевр-цевр тетклгәнд күчр. Сургүльчнр хойр селгән болджд сурпхана, зәрм школдн 3-ч селгән болджд асхин сургүль көдлмшән кенә. Халымг тосхлтин трест ода чигн школин тосхлтиг ик уданар кеггәтә.

Зәрм әдл-ахун гардчнр АТК, «Победа» колхоз, «Сграна Советов» колхоз, әврәннә шефск кергән күцәддәхш. Теднә подшефн школмудт сургүулин мастерской уга болсар, күч-көлснә урокумуд ик дутуггар кегдәд бәәнәнә.

Школмудиг дегтрмүдәр, үзмр дөнгәпләр болн тетрадумдар тетклгәит КОГИЗ болн балгәсна гүүлгәнә энгә мууггар күцәддәнәнә. Валгәсна гүүлгәнә әнлгә школмудин буфетин хотиг асрулгәна тускар гарсн балгәсна күцәгч комитегин шиндврив күцәддәхш. Кимд, олдн зүсн хот-хол школин буфетмүдт уга.

Цуг өн дуту-дундиг уга кедж, школит бәәдл-джиргәллә залгәлдүүлгәиг чигәр кедж күцәджд, номин гүн медрл болн күч-көлснә сән дамшлт сургүльчнрт өгх керг-цуг багшнрин гол кергнә. Эн кергиг мана олдн дөнггәр бидн күцәх зөвтәвдн.

Г. БЕГЛЕЕВ

Балгәсна өрдм-сургуулин әннгин заводующ.